

BETÆNKNING**Afgivet af Udenrigs- og Sikkerhedspolitisk Udvalg****vedrørende****Forslag til: Inatsisartutbeslutning om Grønlands indgåelse af overenskomst af 14. juni 2022 mellem Kongeriget Danmarks regering sammen med Naalakkersuisut på den ene side og Canadas regering på den anden side om maritim afgrænsning og landeafgrænsning i området mellem Grønland og Canada***Fremsat af Naalakkersuisoq for Udenrigsanliggender, Erhverv og Handel***Afgivet til forslagets 2. behandling**

Udvalget har under behandlingen bestået af:

Medlem af Inatsisartut Mariia Simonsen, Inuit Ataqatigiit, formand

Medlem af Inatsisartut Pele Broberg, Naleraq, næstformand

Medlem af Inatsisartut Asii Chemnitz Narup, Inuit Ataqatigiit

Medlem af Inatsisartut Eقالuk Høegh, Inuit Ataqatigiit

Medlem af Inatsisartut Doris J. Jensen, Siumut

Medlem af Inatsisartut Kuno Fencker, Siumut

Medlem af Inatsisartut Bjørk Lange Kristensen, Demokraatit

Udvalget har efter 1. behandlingen den 03. maj under FM2023 gennemgået forslaget.

Forslagets baggrund og indhold

Efter mere end 50 års uenighed mellem Canada og Kongeriget Danmark om suveræniteten over øen Tartupaluk har Naalakkersuisut og den danske regering den 14. juni indgået en overenskomst med Canada, som deler øen mellem de to stater.

Aftalen omfatter tre grænsedragninger: den maritime grænse inden for 200 sømil, afgrænsning af kontinentalsoklen (havbunden) i Labradorhavet uden for 200 sømil og landegrænsen på øen Tartupaluk.

For Kongeriget Danmarks vedkommende opnår overenskomsten dog først gyldighed ved henholdsvis Inatsisartut og Folketingets godkendelse ligesom overenskomsten for Canadas vedkommende først opnår gyldighed ved det canadiske parlaments godkendelse.

Med indgåelse af overenskomsten har Grønland, Danmark og Canada demonstreret, at territorialkonflikter kan løses fredeligt, gennem forhandlinger.

Forslagets økonomiske konsekvenser

De økonomiske og administrative konsekvenser ved forslaget realisering er beskrevet under forslaget's begrundelse. Udenrigs- og Sikkerhedspolitisk Udvalg tager Naalakkersuisuts redegørelse for disse konsekvenser til efterretning, og har ikke yderligere kommentarer hertil.

Førstebehandling af forslaget i Inatsisartut

Forslaget gav anledning til en bred debat under førstebehandlingen i salen. Samtlige partier opfordrede Naalakkersuisut til at sikre, at Inuit i Kalaallit Nunaat, og Inuit i Nunavut kan besøge hinanden uden begrænsninger. Der blev bl.a. lagt vægt på, at det, på nuværende tidspunkt, kræver en stor administrativ indsats, hvis Inuit i Kalaallit Nunaat og Inuit i Nunavut skal besøge hinanden. Flere partier påpegede, at det er vigtigt at huske den historiske og traditionelle aktivitet mellem Avanersuaq og Canada.

Aftalen bør også tage hensyn til Pikialasorsuaq, og der bør udvises forsigtighed med hensyn til denne aftale.

Spørgsmål

Udvalget har til brug for udvalgets behandling af forslaget anmodet Naalakkersuisoq for Udenrigsanliggender, Erhverv og Handel om at besvare en række spørgsmål. Kopi af udvalgets spørgsmål og Naalakkersuisoq for Udenrigsanliggender, Erhverv og Handels besvarelse er vedlagt nærværende betænkning som bilag 1.

Tartupaluk

Tartupaluk er en ubevokset klippeø, som ligger i Kennedy Kanalen mellem Grønland og Nunavut i Canada. Øen er ubeboet og har et areal på ca. 1,3 km²

Tartupaluk vurderes at være uden særlig geopolitisk eller strategisk betydning. GEUS vurderer, at olie- og mineralpotentialer i området er relativt lavt.

Historisk udgør øen og det omliggende område en del af Inuits jagtområde, og området har fortsat en fangstmæssig betydning.

Pikialasorsuaq¹

Udvalget blev under forslagens førstebehandling opfordret til at være opmærksomt på Pikialasorsuaq områdets særlige biologiske, socioøkonomiske og kulturelle betydning, og de eksisterende bilaterale samarbejdsordninger omkring forvaltningen af dette unikke område.

Udvalget har spurgt Naalakkersuisut til denne problemstilling. Der henvises til Naalakkersuisuts besvarelse, optaget som bilag 1 til betænkningen.

Øget besejling som følge af den globale opvarmning

Udvalget blev under forslagens førstebehandling opfordret til at være opmærksomt på spørgsmålet om søsikkerhed inden for den maritime grænse, som er fastsat i overenskomsten. Det blev påpeget, at dette er et spørgsmål som må forventes at få øget relevans som følge af den globale opvarmnings konsekvenser for havisens udbredelse.

Udvalget har spurgt Naalakkersuisut til denne problemstilling. Der henvises til Naalakkersuisuts besvarelse, optaget som bilag 1 til betænkningen.

Fri bevægelighed mellem den grønlandske og den canadiske del af øen – Schengensamarbejdet og pligten til grænsekontrol

Den landegrænse, som med overenskomsten etableres mellem Canada og Grønland, kommer i princippet til at udgøre en ydre Schengen-grænse, d.v.s. en grænse mellem et land som er omfattet af Schengen-samarbejdet og et land som står uden for Schengen-samarbejdet.

Lande, som er omfattet af Schengen-samarbejdet har i udgangspunktet pligt til at etablere en effektiv grænsekontrol ved en ydre Schengen-grænse, og grænsen må i udgangspunktet kun passeres gennem etablerede grænseovergange (Kontrolposter).

Schengen-reglerne om grænsekontrol giver imidlertid mulighed for, hvis det af særlige grunde er nødvendigt, at fritage bestemte grupper fra denne grænsekontrol med henblik på lejlighedsvis passage af de ydre grænser uden for grænseovergangene. Det er dog en betingelse, at de er i besiddelse af de tilladelser, der er nødvendige i henhold til national ret, og det ikke forstyrrer medlemsstaternes offentlige orden og indre sikkerhed.

Rigsmyndighederne vurderer, at bl.a. lokalbefolkning og turister vil kunne omfattes af denne undtagelse. Der er nedsat en arbejdsgruppe, som skal se på, hvordan overenskomsten skal implementeres, herunder bl.a. hvilke grupper der skal have adgang til at krydse grænsen mellem de to dele af øen.

¹ På inuktitut: "Sarvarjuaq". På dansk: "Nordvandet"

Henset til øens beliggenhed og den meget begrænsede trafik på og omkring øen, vil landegrænsen ikke blive markeret med hegn, og der vil ikke blive etableret nogen grænseovergang (Kontrolpost).

Om grænsekrydsning i Pikialasorsuaq i øvrigt

Historisk har Inuit i århundreder krydset Pikialasorsuaq, på fangstrejser og for at besøge stammefrænder. I årene efter nine-eleven terrorangrebet i 2001 er imidlertid indført skærpede internationale regler om grænsekontrol, som udgør en hindring for dette traditionelle fællesskab på tværs af grænser.

ICC har på denne baggrund gennem en årrække arbejdet for etablering af en fri rejse zone for Inuit over Pikialasorsuaq.

I præamplenen til overenskomsten anerkender aftaleparterne bl.a. ”*drøftelserne om fremtidigt samarbejde vedrørende mobilitet og fri bevægelighed og det igangværende arbejde vedrørende fælles forvaltning af Pikialasorsuaq/Sarvarjuaq*”.

Naalakkersuisut oplyser i sit svar på spørgsmål fra udvalget, at der er nedsat en teknisk arbejdsgruppe med repræsentanter fra den canadiske regering, Naalakkersuisut og den danske regering, med det formål at udarbejde forslag til fælles regler for Inuit i Canada og Avanersuaq for uhindret adgang til Tartupaluk. En del af dette samarbejde omfatter også mulighederne for at anvende undtagelser for grænsekontrol under Schengensamarbejdet overfor Inuit.

Vil grænsedragings-overenskomsten fortsat være bindende, når Grønland bliver en selvstændig stat?

Der blev under forslaget førstebehandling rejst spørgsmål om, hvorvidt Grønland fortsat vil være bundet af overenskomsten, når Grønland etablerer sig som en selvstændig stat.

Det er udvalgets umiddelbare forståelse, at grænsedragings-overenskomsten fortsat vil være gældende, uanset etableringen af en grønlandsk stat, og at dette følger af Wienerkonventionen af 23. august 1978 om statssuccession i relation til traktater.

Udvalgets behandling af forslaget

Udvalget noterer sig, at forslaget realisering ved vedtagelse vil have den betydning, at de involverede parter er blevet enige om de vilkår, der er skitseret i aftalen, hvilket kunne omfatte etablering af grænser og regler for aktiviteter som fiskeri og ressourceudvinding i regionen. Beslutningen kan derudover have konsekvenser for suveræniteten og jurisdiktionen for de involverede nationer i det udpegede område.

Tartupaluk har en stor traditionel, symbolsk og historisk betydning for Inuit i Kalaallit Nunaat

og Inuit i Nunavut, og udvalget bemærker, at der er et ønske om fortsat adgang og fri bevægelighed på hele øen til jagt, fiskeri og andre kulturelle, traditionelle, historiske og fremtidige aktiviteter. Udvalget vil i denne forbindelse understrege vigtigheden af perspektiverne herfor, både i forhold til global opvarmning og havisens udvikling i Arktis samt den mulige påvirkning af fremtidens skibstrafik. Det kan således være relevant at tage hensyn til disse perspektiver, når man forhandler om en overenskomst omkring øens fremtidige brug.

Endeligt vil udvalget fremhæve, at ved at indgå denne aftale, har Grønland og Canada løst et suverænitets spørgsmål vedrørende Tartupaluk, som har været omtvistet siden 1971.

Udvalget vil afslutningsvist bemærke, at Naalakkersuisut i sit svar på udvalgets spørgsmål har oplyst, at der i forbindelsen med indgåelsen af aftalen er blevet nedsat en teknisk arbejdsgruppe. Arbejdsgruppen udarbejder forskellige forslag, der vil skulle godkendes på politisk niveau. Udvalget tager for givet, at partierne i Inatsisartut vil blive inddraget i denne proces.

Udvalgets indstillinger

Et flertal i udvalget bestående af repræsentanter for Inuit Ataqatigiit, Siumut og Demokraatit indstiller forslaget til **vedtagelse**.

Med disse bemærkninger, og med den i betænkningen anførte forståelse, skal udvalget overgive forslaget til 2. behandling.

Mariia Simonsen
Formand

Pele Broberg
Næstformand

Asii Chemnitz Narup

Eqaluk Høegh

Doris J. Jensen

Kuno Fencker

Bjørk Lange Kristensen